

ממצאים נבחרים בנושא שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה על פי: Education at a glance (EAG) 2020

לבקשת חבר הכנסת יוסף ג'בארין, להלן יוצגו ממצאים נבחרים העולים מפרסום Education at a glance 2020 של ארגון ה-OECD, בפרק שעניינו שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה והתמיכה הציבורית שמקבלים הסטודנטים בקרב המדינות החברות בארגון (נכון לשנת הלימודים 2017/18).¹

נציין כי בעקבות משבר הקורונה עלתה בישראל, וכן במדינות אחרות בעולם, דרישה להפחתת שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה בשל המעבר ללמידה מרחוק. הנתונים המוצגים להלן מתייחסים אומנם לתקופה שקדמה למגפת הקורונה, אולם בבדיקה שערכנו לא מצאנו מידע על החלטות מפורשות שהתקבלו בשלב זה ברמה הלאומית במדינות ב-OECD בדבר הפחתה של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה עקב המשבר. יצוין כי יש מדינות באירופה שבהן מלכתחילה לא נגבה שכר לימוד מסטודנטים מקומיים הלומדים לתואר ראשון במוסדות ציבוריים (ולצידן מדינות שבהן נגבה שכר לימוד, לעיתים גבוה מזה שבישראל), כפי שיוצג להלן. כמו כן, יצוין כי נושא הסיוע הכלכלי לסטודנטים בעת משבר הקורונה, במדינות שונות, נדון במסמך נפרד.²

להלן הממצאים העיקריים שעלו בפרסום:

- ברוב מדינות ה-OECD יותר מ-80% מהסטודנטים לתואר ראשון לומדים במוסדות ציבוריים להשכלה גבוהה והשאר לומדים במוסדות פרטיים.
- שכר הלימוד – בכמעט שליש ממדינות ה-OECD שיש מידע זמין עליהן לא נגבה שכר לימוד בעבור לימודי תואר ראשון או תוכניות מקבילות לתואר ראשון במוסדות ציבוריים. בקבוצה נוספת של מדינות, שכר הלימוד נמוך מ-2,000 דולר בשנה, ובשאר המדינות שכר הלימוד הוא בין 2,600 דולר ליותר מ-8,000 דולר בשנה. באנגליה שכר הלימוד במוסדות במימון המדינה הוא מעל 10,000 דולר בשנה. כמו כן, עולה מהדוח כי בעשר מתוך 26 מדינות שכר הלימוד גבוה משכר הלימוד בישראל, שהוא כ-3,150 דולר בשנה, ובשאר המדינות שכר הלימוד נמוך מזה שבישראל. לפירוט שכר הלימוד לתואר ראשון לפי מדינות ראו טבלה 1 שלהלן.

¹ [Education at a Glance 2020](#), Indicator C5. How much do tertiary students pay and what public support do they receive?

² להרחבה בנושא סיוע כלכלי לסטודנטים בשל מגפת הקורונה ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, סיוע לסטודנטים בשל מגפת הקורונה – מבט משווה, 13 במאי 2020.

- ביותר ממחצית המדינות שהמידע עליהן זמין (ישראל לא נכללה בקבוצה זו) שכר הלימוד עבור לימודי תואר ראשון במוסדות ציבוריים עלה בעשור האחרון ב-15% לפחות. שכר הלימוד בקנדה, איטליה, ספרד וארצות הברית עלה בעשור האחרון בשיעור של 25% עד 46%. שכר הלימוד באנגליה שילש את עצמו בתקופה זו. אוסטריה וגרמניה הן שתי המדינות היחידות ששכר הלימוד בהן הופחת בתקופה זו. עם זאת, במדינות שלא נגבה בהן שכר לימוד לא חל שינוי בתקופה זו. בשאר המדינות שכר הלימוד נשאר יציב והוא לא עלה ביותר מ-10%.
- בכמה מהמדינות (ישראל אינה נכללת בקבוצה זו, נכון למועד הבדיקה) מוצעת האפשרות ללמוד בתוכניות אקדמיות מקוצרות. תוכניות אלה הן אלטרנטיבה זולה יותר לתוכניות לימודים לתואר ראשון והן בדרך כלל מכוונות ללימודים מקצועיים. באופן כללי שכר הלימוד בתוכניות האקדמיות המקוצרות במוסדות הציבוריים נמוך בצורה ניכרת משכר הלימוד לתואר ראשון. בעשור האחרון חל גידול בשיעור הבוגרים של תוכניות אלה והן הופכות ליותר ויותר נפוצות.
- ביותר משליש מהמדינות שהמידע על שכר הלימוד בהן זמין, שכר הלימוד שנגבה עבור לימודי תואר ראשון או תוכניות מקבילות במוסדות פרטיים עצמאיים הוא לפחות כפול מזה שנגבה במוסדות ציבוריים. בישראל שכר הלימוד שנגבה במוסדות פרטיים בעבור לימודי תואר ראשון הוא כ-6,900 דולר בממוצע, לעומת כ-3,150 דולר במוסדות הציבוריים.
- מנגנוני סיוע כלכלי לסטודנטים – בכמה מהמדינות (אוסטרליה, ניו זילנד, דנמרק, נורבגיה ושבדיה) לפחות 80% מהסטודנטים המקומיים מקבלים סיוע כלכלי ציבורי באמצעות הלוואות, מלגות ומענקים. לעומת זאת, באוסטריה, בקהילה הצרפתית בבלגיה, בפורטוגל ובשווייץ, שיעור הסטודנטים המקומיים שמקבלים סיוע כלכלי ציבורי מסוג זה הוא לא יותר מ-20%. במדינות אלה התמיכות ניתנות לקבוצות נבחרות של סטודנטים על בסיס חברתי-כלכלי. בפרסום לא נכלל מידע על ישראל בעניין זה. לפירוט סכומי ההלוואות והמענקים הניתנים לסטודנטים במדינות שיש עליהן מידע ראו טבלה 2 שלהלן.

טבלה 1. שכר לימוד שנתי ממוצע (בדולרים), לסטודנטים מקומיים, במוסדות להשכלה גבוהה (שנת 2017/18)

תואר ראשון (מוסדות פרטיים)	תוכניות מקוצרות (מוסדות ציבוריים)	תואר ראשון (מוסדות ציבוריים)	
-	-	12,038	אנגליה
29,478	3,156	8,804	ארצות הברית
6,577	3,312	7,361	צ'ילה
-	-	5,493	קנדה
8,541	3,681	5,090	יפן
9,223	4,340	4,961	אוסטרליה
8,578	2,717	4,785	דרום קוריאה
-	-	4,541	ניו זילנד
4,714	3,046	4,348	לטביה
-	-	3,806	אירלנד
6,890	-	3,141	ישראל
-	2,577	2,577	הולנד
6,802	-	1,953	איטליה
7,926	0	1,782	ספרד
-	1,529	1,529	פורטוגל
3,238	-	1,305	שווייץ
-	-	936	אוסטריה
-	388	655	בלגיה (הקהילה הצרפתית)
-	-	542	בלגיה (הקהילה הפלמית)
-	0	240	צרפת
5,011	-	136	גרמניה
-	0	0	דנמרק
-	-	0	פינלנד
-	-	0	יוון
5,765	2,469	0	נורבגיה
5,059	0	0	סלובקיה
-	0	0	סלובניה
-	0	0	שבדיה

(-) מידע חסר

טבלה 2. תמיכה ציבורית שנתית (בדולרים) פר סטודנט מקומי במוסד להשכלה גבוהה (שנת 2017/18)

אחוז הסטודנטים שמקבלים תמיכה (מענקים/מלגות או הלוואות)	הלוואות	מענקים/מלגות	
-	7,011	9,780	ארצות הברית
83%	4,021	7,674	דנמרק
8%	6,233	7,372	שווייץ
11%	-	7,237	אוסטריה
81%	5,492	7,202	אוסטרליה
86%	7,687	5,169	ניו זילנד
-	7,458	4,796	יפן
39%	-	4,731	איטליה
-	17,280	4,603	אנגליה
58%	4,553	4,512	צ'ילה
90%	10,537	4,334	נורבגיה
-	4,698	3,767	דרום קוריאה
-	6,486	3,512	קנדה
20%	-	3,153	פורטוגל
89%	7,299	2,882	שבדיה
58%	6,159	2,274	פינלנד
-	-	2,244	בלגיה (הקהילה הפלמית)
20%	-	1,458	בלגיה (הקהילה הצרפתית)
-	4,475	410	סלובקיה
-	-	199	אסטוניה
-	2,439	-	לטביה
-	8,564	-	הולנד

(-) מידע חסר